

موج مجردی به سالمندی می‌رسد

میانگین سن ازدواج در ایران به ۲۷.۴ سالگی برای مردان و ۲۲.۱ سالگی برای زن‌ها رسید. این در حالی است که افزایش سن ازدواج موج گسترده تجرد قطعی را به دنبال خواهد داشت.

محمدعلی بدری: میانگین سن ازدواج در ایران به ۲۷.۴ سالگی برای مردان و ۲۲.۱ سالگی برای زن‌ها رسید. این در حالی است که افزایش سن ازدواج موج گسترده تجرد قطعی را به دنبال خواهد داشت.

این میانگین برای مردان تا سال ۶۵ خورشیدی رو به کاهش بود اما از آن سال روند افزایشی یافت و هرگز کمتر از ۲۳.۸ نشد. در زنان اما همواره این روند رو به افزایش بوده و از ۱۹ سال در سال ۶۵ به رقم کنونی رسیده است. این در حالی است که آستانه تجرد قطعی مردان کشور در سال ۱۳۹۰ گروه سنی ۴۴-۴۰ سال برای زنان و ۵۴-۵۰ سال برای مردان سن تجرد قطعی بوده است.

مجرد قطعی یعنی کسانی که امید به ازدواج ندارند و احتمال زوجیت در بین آنان بسیار کم است. با توجه به اینکه شانس ازدواج در ۵۰ سالگی به حداقل می‌رسد، جمعیت‌شناسان میزانی را با نام عمومیت ازدواج تعریف کرده‌اند که به معنای نسبت افرادی است که تا سن ۵۰ سالگی دست‌کم یک‌بار ازدواج کرده‌اند و برای قابل مقایسه کردن، از نسبت حداقل یک‌بار ازدواج کرده‌ها در گروه سنی ۴۹-۴۵ ساله برای ۲ جنس استفاده شده است و از تفاوت آن تجرد قطعی به دست آمده است.

بر اساس آمار ثبت احوال هم‌اکنون ۶۲ هزار مرد و ۹۰ هزار دختر در کشور وجود دارند که با عبور از سن ۴۹ سالگی هنوز مجردند، بنابراین تعداد کمتری از زنان تا سن ۵۰ سالگی حداقل یک‌بار ازدواج کرده و تجرد قطعی در بین زنان یعنی تعداد زنان هرگز ازدواج نکرده بیشتر از مردان است. شهیندخت مولاوردی، معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده حل مسئله تجرد قطعی و بالا رفتن سن ازدواج دختران، همچنین افزایش آمار دختران تحصیل‌کرده و دارای مطالبات را در گرو حل مسائل کلان جامعه می‌داند.

خودخواسته یا اجباری؟

تجرد قطعی علاوه بر اینکه یک مفهوم آماری در جامعه‌شناسی است، یک مفهوم روانشناختی هم می‌تواند باشد. به این ترتیب فرد اگر تا سنین بالا هم مجرد باشد اما همچنان فکر ازدواج را در سر داشته باشد، مجرد قطعی محسوب نمی‌شود. مجرد قطعی کسی است که به هر دلیلی فکر ازدواج را از ذهن خود خارج ساخته و نیتی در این باب ندارد. سیدهدادی معتمدی روان‌پزشک و آسیب‌شناس، در تعریف تجرد قطعی می‌گوید:

نمی‌توان تعریفی کلاسیک برای مفاهیم جدیدی که وارد ادبیات می‌شوند، ارائه داد؛ اما براساس تعریف عمومی که در مورد پسران و دختران وجود دارد، کسانی که نیت ازدواج را در هر سنی از سر بیرون کنند، مجرد قطعی به شمار می‌آیند. ولی تجرد کسانی که نیت ازدواج دارند، اما همسری برایشان پیدا نمی‌شود، هر چند ممکن است تا سنین بالا مجرد باقی بمانند، تجرد قطعی نیست، زیرا این نوع تجرد، اجباری است.

عوامل تجرد قطعی را می‌توان به ۲ گروه خودخواسته و اجباری تقسیم کرد. حالت اول زمانی است که دختر یا پسر جوان به دلیل فراهم نبودن شرایطی از قبیل نبود امکانات مالی، تصمیم‌های غلط خود یا خانواده، پیدانکردن فرد مناسب و مورد نظر خویش و یا هر عامل اثرگذار دیگری ازدواج نمی‌کند. و حالت دوم زمانی است که جوان خود عالمانه و آگاهانه و با هر نیتی به شکل مقطعی یا دائم، قید زندگی مشترک را می‌زند.

شهلا کاظمی‌پور، جامعه‌شناس و جمعیت‌شناس، می‌گوید که در صورت ادامه این روند، تا ۱۰ سال آینده یک میلیون دختر به جمعیت مجردان قطعی کشور افزوده می‌شوند. کاظمی‌پور ادامه می‌دهد: مشکل کنونی جامعه ما این است که مردان ما با دخترانی در سنین پایین‌تر ازدواج می‌کنند و تنها راه حل مشکل تجرد قطعی دختران این است که همسن‌گزینی همسری در کشور رخ دهد چرا که اگر تعداد پسران در سن ازدواج را با دختران در آستانه ازدواج با فاصله سنی ۲ یا ۳ سال نیز در نظر بگیریم تعداد دخترهایی که مجرد باقی می‌مانند، کمتر می‌شود.

اختلاف در معنای تجرد

عبارت مجرد قطعی خود دارای بار منفی روانی برای افرادی است که تاکنون ازدواج نکرده‌اند اما خواهان تشکیل خانواده هستند. همچنین باید به ساده‌سازی تشکیل خانواده و تغییر برخی مراسم تجملاتی پرداخت و فرصت ازدواج آگاهانه و معقول را برای افراد جامعه مهیا ساخت در غیراین صورت مجرد قطعی و شیوع زندگی مجردی یا زندگی موقت با جنس مخالف بدون ازدواج رسمی و شرعی بسیار گسترش خواهد یافت.

مطالعه‌ای که مرکز تحقیقاتی pew در سال ۲۰۱۱ میلادی زیر نظر سازمان ملل متحد انجام داده، نشان می‌دهد در اکثر کشورهای مطالعه‌شده، ۸۰ درصد زنان و مردان قبل از رسیدن به سن ۵۰ سالگی ازدواج می‌کنند. برای مثال، میانگین سنی ازدواج زنان آمریکایی ۲۶.۹ و برای مردان این کشور ۲۹.۸ بوده است. درحالی‌که ازدواج هنوز معمول‌ترین الگوی زندگی در سراسر جهان است اما افراد مجرد خیلی دیرتر از دهه‌های گذشته تصمیم به ازدواج می‌گیرند. همچنین در بیشتر کشورهای جهان مهم‌ترین عامل افزایش سن ازدواج، مسائل اقتصادی است.

از سوی دیگر مردم کشورهای توسعه‌یافته، زمان بیشتری را مجرد می‌مانند. البته معنای مجرد در سبک زندگی این کشورها، با مجردی که ما می‌شناسیم قدری متفاوت است. به‌طوری‌که در سال ۲۰۱۱ میانگین سن ازدواج برای زنان آمریکایی ۲۶.۹ و برای مردان این کشور ۲۹.۸ بوده است. اطلاعات جمع‌آوری‌شده از سوی سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۲ میلادی حاکی از آن است که در کشورهای اروپای غربی میانگین سن ازدواج بیش از ۳۰ سال است و افغانستان نیز پایین‌ترین میانگین سن ازدواج را در بین سایر کشورهای جهان دارد به‌طوری‌که در این کشور ۲۰ سالگی متوسط سن ازدواج است.